

מעדותה של הדסה מיטלמן על הטרנספורט מהונגריה למחנה אושוויץ בפולין

מיטלמן הדסה, ילידת בורשה, (Borsa), רומניה, 1925.
למדה בבית ספר עממי יהודי. העדה מספרת על גילויי אנטישמיות מצד התלמידים והמורים הנוצריים. ב-30 באוגוסט 1940 נאלצה רומניה למסור להונגריה את טרנסילבניה הצפונית. ב-19 במרס 1944 נכנס צבא גרמניה להונגריה. העדה גורשה לגטו בפלוסוביד (Felsővid) ומשם לאושוויץ. יחד עם אחותה ניצלה ממוות בתאי הגזים, מאחר והיה מחסור בגז. מאושוויץ נלקחה ברכבת לאוברשלייזנזה שם עבדה בחפירת עמדות לתותחים ותעלות נגד טנקים בתנאי החורף הקשים, ונכלאה בצינוק יחד עם חברתה שנחנקה למוות מחוסר אוויר. העדה פונתה לברגן-בלזן (Bergen-Belsen) בצעדת המוות, ושם נפטרה אחותה זמן קצר לפני השחרור. היא שוחררה ע"י הצבא האנגלי, הצטרפה לקיבוץ של "הפועל המזרחי", ועלתה לארץ ישראל לפני קום המדינה ב-1948.

ש. לקחו אתכם - את כל היהודים שרוכזו בפלשוביטשו - והעבירו אתכם לאושוויץ, כן?

ת. לאושוויץ, כן.

ש. כמה זמן הייתם? כמה ימים הייתם ברכבת?

ת. יומיים-שלושה.

ש. כשהגעתם לאושוויץ, מתי זה היה? באיזה חודש?

ת. נסענו באפריל. זה היה איזה שבוע לפני חג השבועות.

ש. חג השבועות זה כבר יוני... '44. אז הגעתם לאושוויץ. עכשיו תספרי בבקשה, כשבאתם

לאושוויץ, על יד הרמפה, מה את זוכרת?

ת. פה יש לי מבחן קשה מאוד. מה אני זוכרת? כשהגענו לאושוויץ זה היה לילה. והיות שאח

אחד שלי חלה בגטו בדיזנטריה.

ש. מה שם האח?

ת. ברוך. היה לו. היה בן 16. הוא היה חלש, וכמו שאני מספרת, שכל הקרובים היינו בחדר.

כל הקרובים היינו בחדר הזה בגטו, אז בתוך הקרון גם השתדלנו להיות כל הקרובים ביחד.

הבחורים הצעירים של הקרובים האלו כבר לא היו בחיים. לקחו אותם לפני זה, בהונגריה,

לקחו אותם לעבודה כאילו, אבל הם נהרגו. כל פעם המשפחות האלה קיבלו מהבנים שלהם,

היו בתים עם 5, 6, 7 ילדים - שהבעל נעלם בהונגריה. זאת אומרת שהרגו אותם. לקחו

אותם כאילו לעבודה, והרגו אותם. אז היינו בחדר רוב ילדים ונשים. ואיזה שנים זקנים. אז

בתוך הוואגון של הרכבת היינו רק ילדים...

ש. וואגון זה קרון.

ת. קרון. כשהגענו לאושוויץ בלילה, אז המשפחה עשתה מין ז'סטו שנתנו לאח הזה שחלה בגטו, שיהיה לו אוויר, והוא שכב על יד החלון בקרון, ואמא שלי היתה על ידו, וטיפלה בו. הוא הבריא במשך הנסיעה. כשהגענו לאושוויץ, אז אמא שלי הסתכלה החוצה, היתה אישה מאוד ערנית וסקרנית, וכמובן מאוד דואגת. הסתכלה דרך החלון לראות איפה אנחנו, וכולם בוואגון שאלו אותה מה היא רואה. והיא אמרה: עברנו את אוקראינה, ו... היא ראתה את השדות, והיא דיברה כמה שפות. ועברו כמה רכבות על יד הרכבת שלנו, וכל פעם היא ניסתה להעמיד אותם, לשאול משהו, אבל כמובן שהם לא עמדו. פעם אחת כל הלילה היא עשתה את זה, ובלילה, פעם, איזשהו רכבת עם הקטר קדימה, עמד מול החלון של אמא, והיא נורא ביקשה אותו בכל השפות שיענה לה - ופתאום הוא פתח את הפה וענה לה: מה את רוצה לדעת? -מה עושים פה עם האנשים, היא שאלה. אז הוא אמר: שורפים אותם. אז היא כמובן לא הבינה, ושאלה: מה, שורפים אנשים? זקנים וילדים שורפים? אז היא הרימה את הילדה הקטנה והראתה לו: ילד כזה שורפים? אז הוא אמר: כן. אז אנשים בתוך הקרונות, כשהם שמעו, התחילו לצעוק עליה: מה את שואלת בן אדם, את שומעת שהוא לא נורמלי, מה שהוא אומר לך. ובכל זאת כמה גברים התחילו להתפלל וידוי.

מקור: ארכיון יד ושם 0.3/6219